

ORAȘUL BUCUREȘTI ÎN ANUL 1938

Gabriel Ciotoran

În acest articol prezint cele mai importante aspecte ale capitalei României din anul în care s-a instaurat dictatura regală a lui Carol al II-lea, an de vârf al României interbelice.

Revenit din străinătate, el devenise rege în 8 iunie 1930, când l-a înlăturat pe fiul său Mihai, care primise titlul de „Mare voievod de Alba Iulia”. Au trecut de atunci 80 de ani.

Într-o Europă a dictaturilor, Germania și Italia fiind elocvente, în conformitate cu propriile sale concepții politice, Carol al II-lea a considerat că este momentul instaurării proprii sale dictaturi. Unii istorici apreciază că la acest deziderat acționase încă de

Carol al II-lea la inaugurarea Palatului Telefoanelor

la preluarea puterii prin politica de sprijinire a divizării partidelor și de eliminare a valorilor politice autentice. A acționat constant pentru slăbirea P.N.L. și a P.N.Ț.

Pe baza unei legi pentru „Apărarea ordinii în stat”, pe 18 februarie s-au închis cluburile politice, interzicându-se activitatea acestora. Totuși abia la sfârșitul anului s-a constituit F.R.N., adică baza politică a dictaturii sale, un unic partid, ca-n orice regim dictatorial. Concomitent a fost elaborată o nouă constituție care legifera faptul că el deține în stat puterea absolută. Obediență presa a numit-o „lespezi pentru o nouă temelie”. Pentru votarea acesteia și implicit a dictaturii regale, bucureștenii au fost chemați sâmbătă 24 februarie 1938, la referendum. Acesta s-a desfășurat desigur în toată țara. El a fost formal, o parodie fără precedent. Astfel, a început „la ora opt

dimineata, până la ora 12, votând deja 85000 de oameni. Orașul îmbrăcase haine de sărbătoare. Centrul a fost pavozat cu drapele. Atât instituțiile de stat, cât și cele particulare au suspendat pentru câteva ore munca. Grupuri compacte de funcționari au mers spre secțiile de votare pentru a răspunde un unanimitate „Da”. Nu s-a văzut niciodată atâta aglomerație la secțiile de vot. Cot la cot, funcționarii cu muncitorii, săracii cu bogații, tinerii cu bătrânii. Toți au răspuns „Da”². Această relatare este izbitor de asemănătoare, aproape identică cu cele din timpul regimului comunist!

Concret, pentru edificare, la secția „Belvedere” „votarea” s-a desfășurat astfel: „un grup numeros a intrat în fața președintelui. El întreabă:

- Sunteți de acord ?
- Da, izbucnesc deodată alegătorii
- Este cineva care spune nu?

- Nimeni, a răspuns grupul în cor.”³ S-a mers până acolo încât ziua în care s-a desfășurat votarea a fost considerată „sărbătoare națională”⁴. În aceste condiții rezultatele nu sunt surprinzătoare. În capitală, 226.505 de voturi au fost afirmative și doar 277 negative. Conform unei cititoare a jurnalului „Scara”, aceștia din urmă ar trebui trimiși la „leprozerie”⁵. Profesorii care au votat împotriva, de altfel au fost sancționați cu „avertisment public”. Toți locuitorii comunei denumite „Elena Lupescu”, care primise numele amantei regale, au votat în „unanimitate”, pentru aceasta.⁶ Ziua s-a încheiat cu „o retragere cu torțe”. A doua zi, regele a plecat la Londra.

La începutul lunii martie, funcționarii au depus jurământul pe noua constituție. Formula era aceasta: „Jur credință regelui Carol al II-lea. Jur să respect constituțiunea și legile țării. Jur să-mi îndeplinesc cu onestitate și conștiință funcția ce-mi este încredințată și să păstrez secretele serviciului. Așa să-mi ajute Dumnezeu”⁷. La puțin timp a fost adoptat un nou cod de legi, civil și penal, elaborat de Istrate Micescu, foarte asemănător cu cel al lui Napoleon I. Din el semnalez doar restrângerea dreptului la vot, cei trecuți de 30 de ani beneficiind de el și faptul că s-a reintrodus pedeapsa cu moartea. Femeile însărcinate care primiseră o astfel de pedeapsă, urmau să fie executate, după ce nășteau, la 48 de ore după ce le era respinsă cererea de grațiere.⁸

Slugărnicia presei aservite nu cunoaște limite. Astfel: „8 iunie 1930, a fost chemarea unei speranțe”. Revenit de la Berlin, după discuțiile purtate cu A. Hitler, i se urează: „Bine te-ai întors biruitor Maria Ta!” Aceasta consemnează punerea unei plăci comemorative pe locul unde a aterizat regele pe 6 iunie 1930, având inscripția: „A sosit în fapt de seară. Zborul istoric a fost comemorat azi la Băneasa în prezența lui Carol și a lui Mihai. S-a desfășurat un serviciu religios și un prânz tradițional”⁹.

Din viața orașului

Capitala era condusă din 12 ianuarie 1938 de primarul C.C. Brăescu. Chiar la

începutul mandatului, a solicitat suma de 500 de milioane de lei pentru rezolvarea problemelor din oraș. Acestea erau multiple, mai ales în zonele periferice. Astfel „comuna Dămăroaia este locul unde nu s-a făcut și nu se face nimic, fiind cea mai oropsită comună suburbană a Bucureștiului. Aici musafirul este o cinste. El este servit cu tot ce are la îndemână, primind să închine un pahar între două voroave, în sănătatea gazdei, care-l invitase să-i vadă bordeiul. Casele sunt învelite cu carton țintuit cu pietre și cărămizi pentru siguranța acoperișului, care este luat de vânt în timpul nopții”.¹⁰ Aceeași situație este și-n cartierul „Apărătorii Patriei”. Aici pe lângă restaurantele „Vaca norocoasă și Rața Albă” erau locuințe insalubre ce puteau fi considerate „preistorice”.¹¹ Aceste realități ale orașului sunt strâns legate de existența șomajului, destul de ridicat la periferie. Pentru ei se înființase un „birou de plasare” în Maica Domnului. Era în aer liber și veneau persoane de vârste și pregătiri diferite. Datorită prezenței numeroase a cerșetorilor, ei au început să fie sancționați „Ana Kovarick a primit 15 zile de închisoare corecțională, deoarece și-a trimis copilul să cerșească noaptea pe străzile orașului”. Amenda concomitentă de 4000 de lei și faptul că în cazul recidivei va fi dus la casa de corecție contribuiau la creșterea șanselor ca refrenul „Dă-mi un leu, dă-mi un leu” să dispară.

La polul opus se află comuna Băneasa. „Este pământul unde se trăiește într-un cadru feeric”¹². O situație asemănătoare se regăsește și în parcul Andronache: „Un aer curat și sănătos îl găsiți numai în parcul pădurii Andronache, frumos înverzită. Restaurantul frumos amenajat, este deschis atât ziua, cât și noaptea. În mijlocul pădurii este un bufet bogat și un heleșteu cu pește. Vinuri naturale stau la dispoziția clienților cu prețurile cele mai ieftine, pentru orice buzunar; popice cu două piste, o orchestră, dans, „vă distrează în continuu”.

Centrul capitalei, asfaltat și foarte bine iluminat, existența multor instituții realizate după modelul francez, inclusiv de arhitecți francezi cum este și cazul pasajului Villacrosse îndreptăteau metafora de „Micul Paris” și dădeau capitalei pe ansamblu un caracter eclectic. Limba franceză era foarte mult vorbită. Aici se găseau numeroase cafenele. Dintre ele amintesc: „Royal”, „Elita”, „Blanduzia”, „Trianon”, „Regal”. Mulți dintre clienții lor erau însă la marginea legii, fiind deseori duși la Poliție, pentru verificări mai amănunțite, cu deosebire în timpul nopții.¹³ Tot în centru se găseau mai multe restaurante cu diferite profiluri naționale: chinezesc, oriental, vienez și parizian (pe II Iunie nr. 6). Pe de altă parte, într-un „dancing-bar” situat dincolo de șoseaua Basarab se putea bea „o cinzeacă” de țuică bătrână și se putea asculta muzică populară.¹⁴

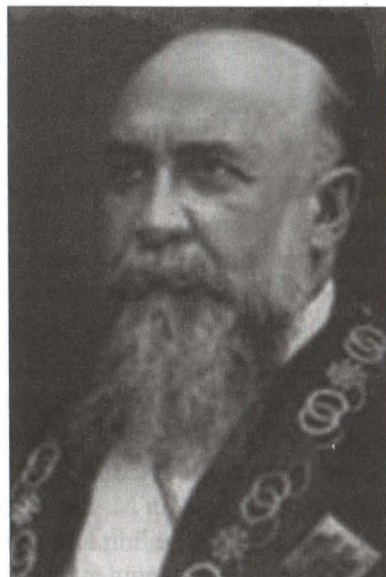
O altă modalitate de petrecere a timpului liber era vizionarea filmelor la diferitele cinematografe ale orașului. La „Scala”, în primăvara anului a rulat filmul „Petru cel Mare”, o producție rusească în regia V. Petrov. La cinematografele „Elysè” și „Trianon” la începutul lunii martie a început să ruleze filmul românesc intitulat

„Domnița din Câmpina”¹⁵, care fusese realizat cu un cost enorm: 32 de milioane de lei! El prezenta frumusețile patriei noastre, pitorescul Dobrogei, al Văii Prahovei (unde a erupt o sondă prin cheltuirea sumei de 6 milioane de lei), luxul rafinat al localurilor de noapte din București, aspecte din Balci. Rolul principal îl avea Ileana Mănescu „proprietara” unei rafinării de petrol. Din străinătate au colaborat 30 de actori foarte cunoscuți. Iubitorii teatrului de comedie au văzut spectacolul intitulat: „Poftă bună la Tănase”, la teatrul de comedie C. Tănase, situat pe calea Victoriei. Melomanii au putut audia concertul renumitului pianist german Richard Staab, directorul radioului din München.¹⁶ Desigur că o făceau și la Ateneul Român, unde în acest an a fost pusă o mare frescă care reprezintă Istoria Românilor în imagini, de la Decebal la Ferdinand. Ultima secvență îi reprezintă pe Carol coborând cu fiul său Mihai, treptele unui palat în mijlocul poporului.¹⁷ Din Germania au sosit „cei mai renumiți comici din lume”, frații Max.¹⁸ Au dat o serie de spectacole, umplând sala de fiecare dată așa cum o făcuseră și în toată lumea.

Problemele sociale ale populației se văd și prin existența clubului „oamenilor de închiriat”, situat în piața Sf. Gheorghe. Aici se găseau bărbați care puteau fi „închiriați” pe diferite termene.¹⁹ Ei duceau pe spate reclame ale unor mari magazine, vizibile de la mare distanță. „O droaie de copii aleargă în susul străzii până în dreptul Cișmigiului. Aici în mijlocul unui spectacol de „gură-cască” răsare statura unui om îmbrăcat multicolor. Ai zice că se prăbușește, se clatină într-o parte și-n altă”. Altă întrebuintare a acestora era deghizarea lor în fantome care umblau noaptea pe diferite străzi din oraș și speriau hoții.

În oraș activau cele două partide extremiste: cel comunist și cel al extremei drepte, Legiunea Arhanghelului Mihai. Partidul comunist fusese interzis în anul 1924, în timpul guvernării P.N.L. prin legea „Mârzescu”, la trei ani de la înființare.

Cu toate acestea el continuă să activeze. Avea sedii clandestine la periferia orașului, cum erau unele case din cartierul Rahova.²⁰ În noaptea de 19-20 aprilie 1938, Brigada II-a a prefecturii poliției capitalei, pe baza informațiilor primite a descins la unele sedii ale lor, făcându-se numai puțin de 76 de astfel de controale.²¹ Cu acest prilej au fost găsite și confiscate broșuri care purtau nume celebre: Gh. Tătărescu, I. Flueraș, N. Grigorescu, ale vieții politice și artistice. „Autorii” dădeau și titluri interesante lucrărilor lor, ca de exemplu: „La grătarul oportun” (I. Flueraș); „De ce n-am fost

Nicolae Iorga

C.Z. Codreanu

arestat” și „Da sau Nu” (Gh. Tătărescu). Pe spatele lucrărilor, cu litere foarte mici scria: „P.C.R.”. Printre cei arestați au fost numeroși muncitori, funcționari și studenți. Cel mai cunoscut a fost David Constantin, strungar, asasinat în 1940 de legionari.²² Alte nume: Agiu Constantin, 47 de ani, lemnar; Berea Barach, 45 de ani; Trentea Ghe., 33 de ani. Dintre aceștia 11 au fost trimiși la Tribunalul Militar.²³

Legiunea Arhanghelui Mihai (legionarii) activa legal și participase la alegerile din anul precedent când încheiase un foarte controversat „Pact de neagresiune” cu P.N.Ț.²⁴ Datorită legăturilor cu partidul nazist condus de Hitler, a puterii acestuia, care mergea din victorie în victorie, C.Z. Codreanu liderul lor, împreună cu apropiații săi considerau că sosise ceasul.²⁵ Adică se considerau în măsură să preia puterea în stat. Astfel, poliția a descoperit în București un

document de o gravitate deosebită.²⁶ În el se cerea răsturnarea prin violență a ordinii existente și preluarea puterii de către aceștia. Iată conținutul său: „Legionari, nu vă doare sufletul! Nu vi se pare că suntem batjocoriți de toate scârnăviile? La luptă legionarii! Luați ce puteți, arme, coase, securi și săriți la luptă! Loviți ! Loviți ! Nu vă uitați la câini! Ei ne-au ucis cei mai buni copii. Începând de azi, declarăm România legionară!” Față de importanța sa, se impunea măsura scoaterii legionarilor în afara legii. De aceea au început să fie căutate și alte dovezi ale activității trădătoare ale acestora. Pentru a se demasca contradicția fundamentală a ideologiei lor, în care „antisemitismul” avea un loc de frunte, s-a dat publicității o scrisoare a lui C.Z. Codreanu trimisă lui M. Stelescu, unul din asasinii lui I.G. Duca, din care rezultă că „lua bani de la evrei”.²⁷ O descindere făcută de poliție la un sediu legionar a dus la confiscarea unui document care atestă trădarea națională.²⁸

Inspecția făcută noaptea la unele cafenele din centru a dus la „descoperirea unei lumi de „samsarlâc”, indivizi fără ocupație și cu un cazier neclar”.²⁹ La Tribunalul Militar a început procesul de „ultragiu” al lui C.Z. Codreanu, ca urmare a unor grave acuzații și jigniri aduse lui N. Iorga. Liderul legionar a spus la proces: „ Scrisoarea n-am adresat-o lui N. Iorga în calitate de ministru, ci de ziarist, ca urmare a unor articole publicate în „Neamul Românesc”.³⁰ Profesorul Nae Ionescu, cunoscut ideolog al extremei drepte a fost unul din martorii apărării. Susținându-și acțiunea, N. Iorga care nu s-a prezentat la proces a trimis următoarea scrisoare Tribunalului

Militar: „Nu-mi pot reține indignarea față de o acțiune criminală pe care a o îngădui înseamnă a lăsa existența Statului Român la discreția unei cete de agitatori.³¹ Evident că această scrisoare se referă la celelalte acțiuni destabilizatoare ale legionarilor. Unul dintre eroii făuririi României Mari, pusă în pericol de astfel de acțiuni, mareșalul Alexandru Averescu, într-o scrisoare făcută publică, l-a felicitat pe marele istoric³²: „Vă felicit pentru gestul dvs. merit a pune capăt unei îndrăzneli intolerabile din cauza indulgenței autorităților față cu mișcarea zisă legionară”.

N. Iorga la rândul lui îi trimite mamei lui C.Z. Codreanu următoarea scrisoare: „Stimată Doamnă. Mi-ați comunicat franc că dacă nu voi libera pe fiul dvs. mă veți suprima! Eu, stimată doamnă, sunt un bătrân profesor de istorie, bolnav de reumatism; cu numele Consilier regal și n-am niciun amestec în niciun rost al Statului.

Atunci ce aveți cu mine și de ce voiți să faceți moarte de om în persoana mea, care la 67 de ani pe 68 se duce și așa curând în lumea în care doriți să mă trimiteți.

Eu, care n-am îndemnat pe fiul dvs. să facă politica revolverului și n-am îndemnat pe nimeni ca el să tragă consecințele firești care decurg din aceasta.”³³ Pe lângă o fină ironie și chiar o disimulare a realității (avea un greu cuvânt pe lângă Carol) îl acuză direct și clar pe fiul acesteia de crime politice, pentru care este firesc să dea socoteală.

Dosarul lui C.Z. Codreanu era foarte voluminos, conținând peste 500 de file. Cea care avea numărul 520, demonstra legătura cu „o organizație străină.”³⁴ În apelul făcut acesteia se solicita ajutorul, cu scopul „ca în cursul anului viitor să fâlfâie și-n România stindardul... Acestui ajutor nimeni nu-i va putea rezista!” Desigur că el se adresase unei persoane din conducerea Germaniei.

Pentru toate aceste fapte, Dan Pascu, judecătorul de instrucție militară, care avea gradul de maior, a dispus ca: „inculpatul C.Z. Codreanu să fie transferat corpului II de Armată al Tribunalului Militar pentru crimă de trădare prin deținere și reproducere în public de acte interesând siguranța statului delictul de complot „contra ordinii sociale și pentru crima de răzvrătire.”

Pentru toate acestea a fost condamnat la „zece ani muncă silnică, șase ani de degradare civilă, 5000 de lei amendă”.³⁵

„Cazul” C.Z. Codreanu nu s-a încheiat aici. Pe 24 noiembrie 1938, regele Carol al II-lea s-a aflat la Berlin și a purtat discuții cu A. Hitler. El i-a spus „să-i elibereze pe legionari și să-i aducă la guvernare”.³⁶ Aceasta l-a determinat pe suveranul român ca încă din trenul care-l aducea la București să dea ordinul de asasinare a lui C.Z. Codreanu și a celorlalți legionari.³⁷ Ordinul este îndeplinit. Opinia publică este informată în felul următor: „La închiderea ediției: „C.Z. Codreanu și alți 13 legionari au fost împușcați pe când fugeau de sub escortă! În noaptea de 29-30 noiembrie s-a făcut un transfer de deținuți de la închisoarea Râmnicul Sărat la Jilava. În dreptul km. 30 de pe șoseaua București - Ploiești la orele 5 dimineața, automobilele au fost atacate cu împușcături de necunoscuți, iar deținuții au sărit din mașină cu intenția

de a fugi. Jandarmii după somațiile legale au făcut uz de armă, fiind împușcați C.Z. Codreanu și alți 12 legionari. Au fost înmormântați la Jilava.”³⁸ În realitate, deși transferul lor s-a făcut noaptea și nu ziua, mașinile în care se găseau nu erau acoperite, iar ei nici nu aveau cătușe la mâini și la picioare, cum prevăd normele de detenție. Li s-a spus să coboare pe șosea, fiind împușcați.³⁹

Pentru aceste crime vor plăti însă N. Iorga și alți demnitari în toamna anului 1940, când au fost împușcați de legionari, coopțați la putere de I. Antonescu la două luni după ce Carol plecase în exil.⁴⁰

Decesele anului

Orașul a „îmbrăcat” de trei ori doliul cu prilejul încetării din viață a următoarelor personalități: O. Goga, Regina Maria și Al. Averescu.

Octavian Goga

Octavian Goga se adresase în calitate de șef al guvernului populației în ziua de șapte februarie, la orele opt seara, când a prezentat o dare de seamă intitulată „O lună de guvernare”.⁴¹ Primise mandatul formării guvernului în urma alegerilor din 20 decembrie 1937, când partidul Național-creștin condus de el, obținuse 9,37% din voturi. Peste numai trei zile de la această intervenție radiofonică, a fost demis și înlocuit cu patriarhul Miron Cristea.⁴² Se instaura dictatura regală. Guvernarea sa a rămas în istorie cu denumirea „guvernarea celor 44 de zile”. Visul marelui poet transilvănean, luptător pentru unirea Transilvaniei cu țara, fusese să devină președinte al Consiliului de Miniștri. La numirea sa în funcție a dat o mare petrecere, fiind foarte fericit! Vestea demiterii pe 10 februarie 1938, a primit-o ca un semn de adâncă

jignire: „Nu mai sunt șeful guvernului” i-a spus soției la intrarea în casă. Legat sau nu de acest fapt, creatorul „Oltului”, a încetat din viață pe data de șapte mai 1938. „Cum de m-am cazat tot în casa (din Basarabia) unde s-a îmbolnăvit Eugen” (fratele lui mort în 1935) a spus înainte de deces. „Ultimul minut O. Goga a încetat din viață !”⁴³ În ziua de 12 mai (joia), s-a decretat doliu în toată țara. „La orele 11 toate autoritățile publice își vor suspenda activitatea”. Cu două zile înainte corpul său fusese depus în rotonda A. Român. Publicul putea veni la pelerinaj, de dimineața până seara. Serviciul divin a fost oficiat de patriarhul M. Cristea. Orchestra „Filarmonica și corul societății corale „Carmen” au cântat melodii religioase. În momentul terminării serviciului

religios, corpul defunctului a fost așezat în carul mortuar. În acest moment toate clopotele bisericilor din oraș au început să bată.⁴⁴ Defunctul a fost dus la cimitirul Bellu, unde a fost înmormântat. Ținuta participanților: frac, cravată albă, mănuși negre, pălărie înaltă. Orașul era iluminat de soldați purtând torțe aprinse.⁴⁵ Veturia Goga, soția sa, a primit o pensie viageră, printr-un decret regal. Mama acestuia, Aurelia Goga, trecută de 80 de ani s-a sfârșit de durere la nici trei săptămâni.⁴⁶ A fost înmormântată în localitatea natală, Rășinari. Alături erau soțul și celălalt băiat al ei, Eugen, care murise în anul 1935.

A doua personalitate care a murit în acest an a fost Regina Maria, prima regină a tuturor românilor, care fusese încoronată la Alba Iulia împreună cu regele Ferdinand în anul 1922 ca regină a României Mari. Ea declarase în anul 1934 într-un interviu: „Mai bine să mor decât să apuc un nou război mondial.”⁴⁷

Cu un an înainte de izbucnirea acestuia, dorința s-a îndeplinit. Decesul s-a produs pe 18 iulie, la Pelișor. „Regele și țara plâng îngroziți în aceeași mare durere”.⁴⁸ În articolul omagial se spune: „Zână între regine, regină între zâne și româncă între românce. S-a bucurat, a plâns și a luptat ostășește numai pentru bucuriile și durerile poporului. A murit Regina tinerețelor noastre.”⁴⁹

Regina Maria

Patriarhul M. Cristea a emis următorul ordin intitulat „Către toate bisericile”, în care se spune: „Glorioasa Regină Maria adormind întru Domnul, dispun ca în toate zilele până la îngropăciune să se tragă clopotele în toate bisericile din Patriarhie și să se facă slujbe pentru odihna sufletului în veci neuitatei Regine Maria”.⁵⁰ Un titlu semnificativ apărut în același jurnal se întitulează: „Orașul se îmbracă în flamuri de doliu.” În el se arată: „Străzile din centru se golesc apoi cu încetul, oamenii merg spre case să-și ascundă durerea. Nevoia de singurătate apasă ca și plânsul.” Societatea de radio a comunicat „schimbarea programului pentru a se pune în concordanță cu doliul țării.”⁵¹ Emisiunea de dimineață s-a suspendat. Pe tot cuprinsul orașului „toate spectacolele sunt interzise până în ziua înmormântării”. Testamentul reginei a fost deschis în cursul nopții de 20-21 iulie. În el se spune: „să nu se arboreze negru, ci culoarea violetă, alături de drapelul țării. Inima să fie pusă într-o urnă și depusă la Balcic.”⁵² Primăria a decis ca toate instituțiile publice și private, magazinele și piețele să fie închise. Ținuta participanților la înmormântare să fie următoarea: frac, vestă neagră, cravată albă, mănuși negre, decorațiile, iar magistrații să poarte robă”.⁵³ Primarul Iulian Peter i-a adresat lui Carol o telegramă în care îl asigură că

„întreaga populație ia parte de durerea M. Voastre” În articolul „Ultimul popas al reginei Maria în capitala Țării”⁵⁴, este făcută următoarea relatare „Au bubuit tunuri, au plâns curteni încărunțiți și ostași neanfrilați. Un tren drapat în violet a lăsat o gară pustie.” În curtea palatului Cotroceni, un sobor de 500 de preoți a oficiat serviciul divin, în timp ce în sala tronului, drapată în violet se găsea Regina Maria. Doliul violet se regăsea și pe clădirile de pe Calea Victoriei. Numeroase portrete ale reginei erau puse la vedere. Toți preoții Bucureștiului s-au strâns la biserica Bradu Boteanu, de unde au plecat spre Calea Victoriei.⁵⁵ Ultimul drum al reginei s-a terminat la Curtea de Argeș, unde a fost înmormântată alături de Ferdinand.

Al treilea deces din acest an a fost al generalului Mărdărescu, care condusese campania din anul 1919, când trupele românești au ocupat Budapesta. I s-au făcut funerarii naționale și a fost înhumat la cimitirul Bellu.⁵⁶

Alexandru Averescu

Alt mare participant la războiul de făurire a României Mari, mareșalul Alexandru Averescu s-a stins pe trei octombrie, adică luna următoare.⁵⁷ Corpul său a fost depus în rotonda A. Român. Publicul a avut două zile de pelerinaj. Uriașul său merit constă în faptul că a oprit înaintarea trupelor germane în vara anului 1917, în antologicele lupte de la Mărăști, Mărășești și Oituz, derulate sub deviza: „Pe aici nu se trece”. De aceea a fost înmormântat în cripta de la Mărăști alături de alți eroi ai neamului.⁵⁸ În prezent un bulevard al capitalei din apropierea „Arcului de Triumf”, ridicat pentru făuritorii României Mari, se numește „Alexandru Averescu”.

Aspecte diverse

Reclama unui foarte citit jurnal care apărea în București, Seara, era aceasta: „Omul modern citește în fiecare seară, Seara”.⁵⁹ Apăreau 50 000 de exemplare zilnic.

Frumusețea bucureștenecilor este remarcată și prezentată astfel: „Avem prilejul să le admirăm zi de zi defilând în parada trepidantă de pe Calea Victoriei, care începe să capete un prestigiu internațional, care depășește o reputație întâmplătoare și un omagiu ocazional.

Străinătatea a început să ne cunoască nu numai sub emblema de țară a petrolului și să ne pună în calculele ei economice, dar și că posedă o inepuzabilă frumusețe feminină”⁶⁰

Împreună cu partenerii lor mergeau la restaurantele orașului unde apăruse din vest, un dans nou: „Lambeth Walk”⁶¹. Despre el spunea: „De la Rumba și până azi,

n-a mai apărut niciun dans nou pe firmament. Acesta a pornit din Anglia și a cucerit toate capitalele lumii în scurt timp. Are multe elemente tiroleze. La sfârșit, cu mâna ridicată se strigă vesel și tare: „Oil!”.

Teatrul „Cărăbuș” a prezentat în vara acestui an, ultima sa stagiune. Situat pe strada Academiei, a fost demolat, cu scopul de a se construi în locul lui, Ministerul de Interne.⁶²

„Marele restaurant Neptun”, s-a deschis pe 15 noiembrie în piața Buzești. El este „localul lumii selecte, unde își dă concursul Maria Tănase”. Ea „vă roagă să binevoiți a o asculta la debutul său”⁶³.

Iubitorii operetei au participat la spectacolul „opt la zero în finală”, desfășurat în sala Buzești, „complet renovată”, care a avut premiera pe 16 iunie 1938. Din distribuție: Elena Zamora, Maria Sandu, Anca Baraban, Ion Brună.⁶⁴

În piața Brătianu au reapărut florăresele. S-a revenit astfel asupra deciziei de a li se interzice prezența aici, deoarece „iubitorii pitorescului bucureștean nu s-au lăsat însă bătuți, făcând numeroase intervenții la primărie”.⁶⁵

Orașul era legat începând cu ziua de doi mai de Budapesta printr-o linie aeriană. Primul zbor l-a făcut un avion al companiei „La res”.⁶⁶ Alte rute erau spre Paris, Strasbourg și Bruxelles. Celelalte linii aeriene s-au suspendat datorită evenimentelor politico-militare ale anului. S-a inaugurat noua linie feroviară București-Carmen Sylva-Mangalia, care a costat 90 de milioane de lei.⁶⁷

„O minune a secolului, cea mai mare invenție în radiofonie. Vocea și imaginea apar simultan în difuzor și pe ecranul aparatului de recepție”⁶⁸, așa era prezentată televiziunea. La doi ani de la inventare, se găsea și-n București. „Primul aparat va fi instalat în noul pavilion de la „Luna Park”.⁶⁹ Aparatul este adus pentru două săptămâni în țară și se compune dintr-un post emițător și unul receptor. Emițătorul va transmite scenele din pavilionul național regele Carol al II-lea și va prinde în obiectiv oamenii ce se plimbă acolo și pe vizitatorii circuitului Medrano într-o sală de proiecție unde se va vedea și auzi tot ce se petrece în acest moment în afară.” Acest experiment a devenit însă de interes național, abia din anul 1957, adică peste 19 ani!

Toamna a adus preluarea conducerii urbei de către generalul Constantin Dombrovski.⁷⁰ Venirea unui militar în această funcție este legată atât de instaurarea dictaturii lui Carol, cât și de numeroasele încălcări ale păcii comise de Germania și Italia. De altfel în acest an Hitler ocupase Austria pe întâi martie. Ultimele cuvinte

ale cancelarului Schuschnigg au fost „Dumnezeu să ajute Austria!”

Aprapierea Crăciunului a determinat creșterea vânzării vinului și a șampaniei. „Adevărații cunoscători preferă șampaniile naturale: Saint-Marceaux, Capșa și Bobb” Cu toate acestea „pistolul și cuțitul n-au intrat în funcțiune și nu s-au semnalat aspecte infracționale grave, aspect foarte laudabil care demonstrează că marea sărbătoare creștină era respectată de toți bucureștenii.⁷¹ Oamenii și-au împodobit tradiționalul brad de Crăciun. Despre începutul acestei tradiții o forte frumoasă legendă islandeză relatează: „Un bărbat și o femeie au fost condamnați la moarte. Ei nu erau vinovați. Au fost însă decapitați, iar din sângele lor nevinovat a răsărit un brad mare. Când se apropie Crăciunul, în fiecare an, în el se aprind lumini. Vântul oricât de tare ar sufla nu le poate stinge.”⁷²

NOTE

1-Seara, 24.02.1938

2-Ibidem, 27.02.1938

3-Ibidem

4-Ibidem

5-Ibidem, 28.02.1938

6-Ibidem

7-Ibidem, 03.03.1938

8-Ibidem, 10.06.1938

9-Ibidem

10-Ibidem, 28.01.1938

11-Ibidem, 30.03.1938

12-Ibidem, 30.04.1938

13-Ibidem, 26.04.1938

14-Ibidem

15-Ibidem, 01.04.1938

16-Ibidem, 21.04.1938

17-Ibidem, 18.04.1938

18-Ibidem, 25.04.1938

19-Ibidem

20-Ibidem, 22.04.1938

21-Ibidem

22-XXX, Ist. Rom. Ed. Did. Și Ped. 1976,pag.326

23-Seara, 20.04.1938

24-C.C. Giurescu, D.C. Giurescu. Ist. Rom. din cele mai vechi timpuri, Ed. Albatros, 1976,pag.730

25-Seara, 20.04.1938

26-Ibidem

27-Ibidem

28-Ibidem

29-Ibidem

30-Ibidem

- 31-Ibidem
32-Ibidem
33-Ibidem
34-Ibidem
35-Ibidem, 21.04.1938
36-P.Ștefănescu, Asasinate politice... Ed. Vestala, 2003pag.144
37-Ibidem
38-Ibidem
39-Ibidem,
40-C.C. Giurescu, D.C. Giurescu, op.cit. pag.777
41-Seara, 08.02.1938
42-Ibidem, 11.02.1938
43-Ibidem, 08.05.2010
44-Ibidem, 13.05.2010
45-Ibidem, 30.05.2010
46-G. Ciotoran, Un interviu de-al regiei Maria, în „Historia” nr.83, nov.2008
47-Seara, 20.07.1938
48-Ibidem,
49-Ibidem,
50-Ibidem,
51-Ibidem, 21.07.1938
52-Ibidem,
53-Ibidem,
54-Ibidem,
55-Ibidem, 23.09.1938
56-Ibidem, 04.10.1938
57-Ibidem, 07.10.1938
58-Ibidem, 26.04.1938
59-Ibidem, 16.06.1938
60-Ibidem,
61-Ibidem, 01.10.1938
62-Ibidem, 20.11.1938
63-Ibidem, 16.10.1938
64-Ibidem, 04.06.1938
65-Ibidem, 30.04.1938
66-Ibidem, 23.04.1938
67-Ibidem, 16.06.1938
68-Ibidem,
69-Ibidem, 23.09.1938
70-Ibidem, 02.03.1938
71-Ibidem, 23.12.1938
72-Ibidem, 28.12.1938
73-Ibidem, 24.12.1914

SUMMARY

The article presents the most important events connected to the royal dictatorship initiated by king Carol II of Romania, in 1938.